

**ОНІМІЯ ЦІННІСНОЇ КАРТИНИ СВІТУ
(НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, РОСІЙСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ
ТА НІМЕЦЬКОЇ ФРАЗЕМИКИ)**

Статтю присвячено визначенню універсальності та самобутності онімів на фраземному рівні ціннісної картини світу в українській, російській, англійській і німецькій мовах. Ціннісну картину світу позиціоновано як осмислення світу людиною, його фрагментів і статусу людської особистості в цьому світі через оцінну категоризацію в опозиції цінностей і нецінностей. Оніми визначено як асоціати з низькою фраземною активністю, що переважно мають у ціннісній картині світу унікальне значення.

Ключові слова: категоризація, онім, фразема, ціннісна картина світу, цінність.

Вагоме місце в наукових зацікавленнях вітчизняних лінгвістів належить різновекторним ономастичним студіюванням, ґрунтовне опрацювання яких дало змогу виокремити окремий розділ мовознавства – ономастику – й організувати ономастичні наукові школи (Донецьку, Київську, Львівську, Одеську, Ужгородську тощо), відомі нині не лише в Україні, а й далеко за її межами. Проблема визначення універсальності та самобутності онімів на фраземному рівні ціннісної картини світу в одно- та різносистемних мовах практично не досліджувалася представниками ономастичних осередків, що визначає *мету й актуальність* статті.

Ціннісну картину світу (ЦКС) позиціонуємо як осмислення світу людиною, його фрагментів і статусу людської особистості в цьому світі через оцінну категоризацію в опозиції цінностей і нецінностей. Ціннісна картина світу функціонує в межах національно-мовної картини світу і виконує функцію джерела знань про національний характер і менталітет через систему цінностей. Заакцентуємо увагу на тому, що цінності в ЦКС мають релятивний характер, виявлюваний через зв'язок із нецінністю, тобто розкриття змісту цінності, її структурної організації залежить від опозитивної одиниці: поняття «добре» і «погано» імплікують наявність одне одного і формують навколо себе семантичний простір, репрезентований у дослідженні фраземами.

Компонентний склад фраземи відіграє значну роль у формуванні та збереженні самосвідомості народу та його ідентифікації, оскільки у внутрішній формі фраземи втілено національно-культурне світобачення. У фраземах кожен елемент вагомий, насичений інформацією, що безпосередньо пов'язано з оцінними властивостями цих одиниць. Вагому роль у ЦКС відіграють компоненти-асоціати (кількісну репрезентацію асоціатів ЦКС у фраземіці подано в Табл. 1), тобто лексеми, що відображають зв'язок

між окремими уявленнями, за якого одне з уявлень викликає інше, мають глибинні етнокультурні нашарування та служать основним джерелом, що визначає категоризацію цінностей у фраземіці. Фраземи з асоціатами сприяють формуванню негативного чи позитивного образу об'єкта.

Таблиця 1

Кількісна репрезентація асоціатів ЦКС у фраземіці, (у %)

	Асоціат	Кількість, (%)
1.	Соматизми	71,1
2.	Зоосемізми	15,1
3.	Метеокомпоненти	4,1
4.	Колоративи	2,7
5.	Фітокомпоненти	2,5
6.	Числові компоненти	2,5
7.	Оніми	2

Найбільшу продуктивність (за даними Табл. 1) у ЦКС виявляють соматизми, найменшу – оніми, що дає змогу висунути таку *гіпотезу*: якщо асоціат наділений високою фраземною активністю, то він матиме розгалужену систему значень у ЦКС, частину яких реалізовано в одно- та різносистемних мовах, а асоціати з низькою фраземною активністю здебільшого матимуть у ЦКС одне унікальне значення.

Об'єктом виступає фраземний рівень ціннісної картини світу (цінності «життя», «свобода», «правда» й «істина», «гроші», «закон», «краса», «щастя» тощо) в одно- та різносистемних мовах.

Предметом дослідження постають фраземи-репрезентанти цінностей із компонентом-онімом в українській, російській, англійській і німецькій мовах.

Матеріал дослідження становлять фраземи-репрезентанти цінностей, зафіксовані в авторитетних фраземографічних виданнях української, російської, англійської та німецької мов, а також в Українському національному лінгвістичному корпусі Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, що в загальному обсязі становить 6206 фразем (1555 одиниць української мови, 1549 одиниць російської мови, 1550 одиниць англійської мови, 1552 одиниці німецької мови). Вибірка фразем із асоціатами нараховує близько 4000 одиниць.

Методологія база студіювання ґрунтована на основних положеннях когнітивної ономастики (О. Карпенко), аксіофраземної прагматики (Ж. Краснобаєва-Чорна), лінгвокультурології (В. Карасик, В. Маслова), сугестивної лінгвістики (Т. Ковалевська) та лінгвоперсонології (І. Данилюк, А. Загнітко).

Основним *методом* дослідження постає метод параметричного аналізу семантичної структури фраземи з акцентуацією оцінного макрокомпонента.

У межах когнітивної ономастики О. Карпенко акцентує увагу на важливості вивчення фреймової структури організації власних назв у ментальному лексиконі. Онімичні фрейми мовознавець дефінує як форми ментальної категоризації власних назв, які сприяють утриманню в пам'яті і можливості оперування дуже великою кількістю онімів, і класифікує відповідно до розряду денотатів, що номінуються (антропонімичний фрейм (об'єднує іменування людей), топонімичний фрейм (сукупність власних географічних назв), ергономічний фрейм (власні назви різних виробничих, суспільних, ідеологічних, конфесійних об'єднань людей), теологічний

фрейм (власні назви богів, божеств, розмаїтих демонів), зоонімічний фрейм (клички тварин), космонімічний фрейм (власні назви природних космічних об'єктів та частин їх поверхні), хрононімічний фрейм (власні назви подій, часових відрізків), хрематонімічний фрейм (власні назви матеріальних предметів, що, на відміну від географічних об'єктів, не є елементами земної поверхні і можуть змінювати своє місцеположення), ідеонімічний фрейм (власні назви духовних предметів – творів письменників та інших митців)) [2].

Однією з найважливіших причин функціонування ономастичного компонента в складі фраземи, на думку О. Куцик і В. Русецької, є узагальнене значення імені, близьке до значення соціально-оцінного відповідника. Під ономастичним компонентом дослідниці розуміють «переосмислені власні назви (оніми) – вторинні, видові назви, що доповнюють та уточнюють первинну, загальну й служать для розрізнення номенів одного типу. До них належать похідні від антропонімів, топонімів, теонімів, зоонімів тощо, які характеризуються специфічними національно-культурними і символічними нашаруваннями» [7, с. 166]. Важливим складником значення оніма, за М. Торчинським, є культурний компонент, тобто зв'язок власної назви з культурою народу, що її створила. Найбільш яскраво він виявлюваний у пропріальних одиницях, які є визначальними для певного етносу, своєрідними знаками його етнокультури [8, с. 120]. Власні назви виступають частиною історії народу, віддзеркалюють побут, світогляд, фантазії, художню творчість народів, їх історичні контакти тощо. Проаналізовані в статті оніми, носії мови обрали відповідно до своїх асоціацій і закріпили у фраземіці, що дає змогу простежити самотність цього фрагменту ціннісної картини світу.

У ЦКС на фраземному рівні зафіксовано різні типи онімів: вітоніми (а) антропоніми (*Біллі, Ванька, Гессе, Джонси, Мартин*); б) міфоніми (*Ахілес, Дамокл*); в) теоніми (*Господь, Амур, Купідон*); г) ангелоніми (*Петро та Павло*), г) демононіми (*Сцилла, Харибда*); д) зооніми (*Сірко*); топоніми (*Кілкенні, Колн Хетч, Рига*) і хрононіми (*Ватерлоо*) тощо.

Спільними для аналізованих мов є оніми античної міфології в складі книжних фразем: *Амур, Купідон* (стріла Амура (Купідона); амурова (купідонова) стріла, книжн. – ‘символ кохання’ цінності «любов»); *Дамокл* (дамоклів меч (рідше меч Дамокла), книжн. – ‘небезпека або неприємність, що постійно загрожує комусь’ цінності «свобода»); *Сцилла, Харибда* (між (поміж) Сциллою та (і) Харибдою, книжн. – ‘обопільна нищівна загроза’ цінності «свобода») та ін., що становить близько 10%.

Унікальність у ЦКС виявляють 90% онімів-компонентів фраземи (від вибірки онімів). Фраземи з ономастичним компонентом є здебільшого безеквівалентними, оскільки тісно пов'язані з історичними, соціальними, культурними та релігійними особливостями конкретної мовної спільності, з ментальністю народу, характерною для нього системою цінностей і, відповідно, ЦКС, напр.:

1. Цінність «здоров'я»: *Мартин* (як (мов, ніби і т. ін.) *Мартин* (дурний, дурень і т. ін.) мила зі сл. *набратися, наїстися, налигатися* і т. ін., зневажл.; як (мов, ніби і т. ін.) *Мартин* (дурний, отой і т. ін.) до мила, зі сл. *допастися, припасти* і т. ін., зневажл. – ‘без почуття міри’ (неправильно харчуватися)); *Сірко* (*Сірка смикнути*, фам. – ‘вживати алкогольні напої’) в українській фраземіці; *Рига* / рос. *Рига* (рос. *поехал в Ригу* – ‘стан алкогольного сп'яніння’) в російській фраземіці; *Біллі* / англ. *Billy* (англ. *a silly Billy*, розм.-фам. – ‘розумова обмеженість’) в англійській фраземіці і *Гессе* / нім. *Hesse* (нім. *ein blinder Hesse*, лайл.) із цим же значенням у німецькій фраземіці; *Колн Хетч* / англ. *Colney Hatch* (англ. *Colney Hatch* (1) – ‘психічне нездоров'я’) в англійській фраземіці.

2. Цінність «родина»: *Дарбі, Джуан* / англ. *Darby, Juan* (англ. *Darby and Juan* – ‘символ тривалого шлюбу’) в англійській фраземіці; *Еккарт* / нім. *Eckart* (нім. *der (ge)treue Eckart* – ‘символ вірності та відданості’) у німецькій фраземіці; *Міс Благовірна* / англ. *Miss Right* (англ. *Miss Right* – ‘майбутня дружина, обраниця, наречена’); *Містер Благовірний* / англ. *Mr. Right* (англ. *Mr. Right* – ‘майбутній чоловік, наречений’) в англійській фраземіці.

3. Цінність «дружба»: *Кілкенні* / англ. *Kilkenny* (англ. *Kilkenny cats* – ‘посваритися’) в англійській фраземіці; *Давид, Іонафан* / англ. *David, Jonathan* / нім. *David, Jonathan* (англ. *David and Jonathan* – ‘дружити’; нім. *David und Jonathan* – ‘нерозлучні друзі’) в англійській і німецькій фраземіці.

4. Цінність «гроші»: *Джонси* / англ. *Joneses* (англ. *keep up with the Joneses* – ‘невідповідність заробітної плати витратам із метою не відставати від інших’) в англійській фраземіці; *Петро, Павло* / нім. *Peter, Paul* (нім. *dem Peter nehmen und dem Paul geben*, заст. – ‘наявність боргів’) у німецькій фраземіці.

5. Цінність «закон»: *Містер Великий* / англ. *Mr. Big* (англ. *Mr. Big* – ‘ділок злочинного світу’) в англійській фраземіці.

6. Цінність «чесність»: *Містер Доброчесний* / англ. *Mr. Clean* (англ. *Mr. Clean* – ‘чесний політик’) в англійській фраземіці.

7. Цінність «краса»: *Травнева королева* / англ. *May Queen* (англ. *May Queen* – ‘красивий’) в англійській фраземіці.

Онім *Бог* / рос. *Бог* / англ. *God* / нім. *Gott* засвідчує досить високу фраземну активність і значну кількість лексико-семантичних варіантів, що презентують такі цінності: 1) ЛСВ ‘припинити життя’ цінності «життя» (*віддати / віддавати Богу (Богові) душу*; рос. *почить в Бозе*, заст.; англ. *be with God; depart (go) to God*); 2) ЛСВ ‘заспокоєння, моральне полегшення’ цінності «свобода» (*дякувати Богові (Богу, Господові, Господеві); хвалити Бога (1)*); 3) ЛСВ ‘дуже напружено, посилено працювати’ цінності «свобода» (*як [Божя] бджола*, зі сл. *трудитись, працювати* і под.); 4) ЛСВ ‘ледарювати, уникати праці’ цінності «свобода» (нім. *dem lieben Gott den Tag (die Tage) (ab)stehlen*, розм.); 5) ЛСВ ‘побажання здоров’я хворому’ цінності «здоров’я» (англ. *God bless you!* (2)); 6) ЛСВ ‘страх як обмеження свободи’ цінності «свобода» (англ. *God (heaven) forbid!*); 7) ЛСВ ‘справжня, свята правда’ цінності «правда» (англ. *God’s (gospel) truth; honest to God*, розм.); 8) ЛСВ ‘безтурботне життя’ цінності «життя» (нім. *leben wie (der liebe) Gott in Frankreich; den Herrgott (den lieben Gott) einen guten Mann sein lassen*).

Онім *Христос* в російській фраземіці реалізує: ЛСВ ‘побажання успіхів’ цінності «успіх» (рос. *бог [Христос] с тобой [с ним, с ней, с вами, с ними]*); ЛСВ ‘перебувати в безпеці’ цінності «свобода» (рос. *как у Христа за пазухой* (2)); ЛСВ ‘безтурботне життя’ цінності «життя» (рос. *как у Христа за пазухой* (1)).

На думку Ю. Карпенка, центральним для української ментальності є онім *Бог* [4, с. 13-14]. В українській фраземіці оніми *Бог, Господь, Мати Божя, Христос* марковані різними типами оцінки:

а) позитивною:

- ‘схвальна оцінка кого-, чого-небудь щодо розміру, кількості, якості, ступеня вияву і т. ін.’ (*дай Боже (Бог, Господи)* (2). – *Те, що Оксана Кульбачка посадила, – росте дай Бог! Ось у кого нам треба вчитись...* (О. Гончар));

- ‘угодний Богу (про кобзарів, лірників, співців і т. ін.)’ (*Божя людина. Біля воріт спинився старий кобзар... Ні, лірник... Та все ж людина Божя, бродячий бард!* (Василь Шевчук));

- ‘талант, видатні здібності, природне обдарування’ (*іскра Божжа* (1). *Панночка була (і єсть) гарна.., має душу живу, і навіть іскру Божу* (Леся Українка));
- ‘почуття благородного поривання; високі прагнення’ (*іскра Божжа* (2). *Чого їй бракувало – це іскри Божої, що запалює людину на великі діла* (С. Добровольський));
- ‘приємно, радісно, легко і т. ін. (щось робити)’ (*як Богу (Богові) молитися / помолитися. Та це їй як Богові молитися* (З журналу));
- ‘добре, гаразд’ (*хвалити Бога* (2). – *А-а-а, чумаченько.., – мертво проскрипів Гарматій. – Як ся маєш? – Хвалити Бога* (М. Стельмах));
- ‘побажання кому-небудь добра, безпеки, благополуччя і т. ін.; щоб було все добре’ (*хай (нехай) Мати Божжа милує (прощає, боронить, помилує і т. ін.). Старий схопив її за голову: – Катре, дочко моя нещаслива! Нехай тебе Мати Божжа помилує!* (Марко Вовчок));

- ‘бути справедливим, милосердним, порядним, доброзичливим і т. ін.’ (*мати Христа в душі (в серці). Від хати до хати пішов поголос: полковник людина добра, має Христа в серці. Другий би по світу з торбою пустив, а він, гляди, гроші ще дав, землю повернув* (Н. Рибак));

б) негативною:

- ‘незадоволення ким-, чим-небудь або здивування’ (*кара Божжа (Господня). – А от і не покину [співати], – розсердився Терентій. – Що за кара Господня. Не ходи, не грюкай, не дихай, не співай, не випивай!* (О. Довженко));

- ‘бажання уникнути чого-небудь небажаного, застерегтися від чогось’ (*не дай Боже (Бог, Господи, Мати Божжа). Треба людей попитати, чи не лиха, чи робоча Соломія. Не дай Господи, як ще буде сердита, лінива та лиха* (І. Нечуй-Левицький));

- ‘застереження від чого-небудь лихого, поганого, небажаного’ (*крий Боже (Господи, Матір Божжа, Мати Божжа і т. ін.). Мати бачила, що з сином щось коїться незвичайне, і допитувалася, чи не вкрав він чого, крий Боже* (Григорій Тютюнник));

- ‘нічим не примітна, посередня людина’ (*ні Богу (Богові) свічка, ні чорту (чортові) кочерга (коцюба, ладан, надовбень, угарка, рогачилно і т. ін.)* (1). [Олеся:] *Я білоручка: ні панянка, ні мужичка, ні Богові свічка, ні чортові кочерга* (М. Кропивницький));

- ‘нема ніякої користі, толку’ (*ні Богу (Богові) свічка, ні чорту (чортові) кочерга (коцюба, ладан, надовбень, угарка, рогачилно і т. ін.)* (2). *Ми за поезію великих почуттів; ми лише проти тієї інтимної лірики, що нічого не стверджує, нічого не заперечує, ... де немає ні глибоких людських переживань, ні справжньої любові, а солоденько-сиропні віршики чи мініатюри, з яких, як кажуть, ні Богу свічки, ні чорту кочерги* (А. Малишко));

в) дифузною: ‘вираження позитивних або негативних емоцій: радості, здивування, захоплення, переляку і т. ін.’ (*Мати Божжа. пор.: Вона була здалека взята, і така-то вже хороша, чорноброва, а горда та пишна – Мати Божжа!* (Марко Вовчок); – *Ой, Мати Божжа! І розказувати боязно!* (Марко Вовчок); *Рано, на сході сонця вийдуть хазяйки з сіней умиватись, глянуть на розквітлі соняшники й маки, яких не торкнула ще перша бджола, і вигукнуть протяжно в зачудованні: – Мати Божжа, що сталося в городі за ніч!* (О. Довженко); *Братова на мене й накинулася. Як почала, як почала докоряти... Мати Божжа милостива! Я тільки слізьми вмиваюсь...* (Марко Вовчок).

Аналіз зв’язку компонентів-онімів фраземи і кількості їхніх значень у ЦКС засвідчив абсолютне домінування однозначності і, відповідно, кореляцію здебільшого з однією цінністю в ціннісній картині світу, що цілком підтверджує робочу гіпотезу.

Виняток становить онім *Бог*, який засвідчує досить високу фраземну активність в усіх аналізованих мовах і виявляє зв'язок із цінностями «життя», «свобода», «правда» й «істина», «гроші», «щастя» тощо. В українській фраземіці оніми *Бог, Господь, Мати Божя, Христос* марковані позитивною, негативною або дифузною оцінкою. Спільними для аналізованих мов є оніми античної міфології в складі книжних фразем. Отже, компоненти-оніми визначувані найбільшою унікальністю на фраземному рівні ЦКС.

Перспективу вбачаємо в проведенні в межах аксіофраземної прагматики асоціативного експерименту з метою простеження кореляції онімів-компонентів фраземи із певними цінностями в свідомості сучасних носіїв аналізованих мов.

Література

1. *Загнітко А. П.* Категорійний і парадигмальний простір сучасної лінгвоперсонології / А. П. Загнітко // *Studia Linguistica* : [зб. наук. праць]. – Vol. IX. – К. : ВД Дмитра Бураго, 2016. – С. 150-160.
2. *Карпенко О. Ю.* Ментальна організація власних назв / О. Ю. Карпенко // *Мовознавство*. – 2004. – №4. – С. 25-34.
3. *Карпенко О. Ю.* Спільне і відмінне в асоціативному осмисленні різних розрядів онімів / О. Ю. Карпенко // *Записки з ономастики*. – Одеса : Астропринт, 2005. – Вип. 9. – С. 47-55.
4. *Карпенко Ю.* Українська ментальність: палеолінгвістичне декодування (2). Бог / Ю. Карпенко // *Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем [збірник на честь 70-річчя В.В. Німчука]*. – Житомир, 2003. – Вип. 10. – С. 162-170.
5. *Ковалевська Т. Ю.* Асоціативні словники в лексикографічній системі української мови / Т. Ю. Ковалевська // *Українське мовознавство* : [міжвідомчий наук. зб.]. – Вип. 38. – К. : Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2008. – С. 80-85.
6. *Краснобаєва-Чорна Ж. В.* Лінгвофраземна аксіологія: парадигмально-категорійний вимір : [монографія] / Ж. В. Краснобаєва-Чорна. – [2-е вид., доп.]. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 416 с.
7. *Куцик О.* Особливості функціонування онімів у складі прислів'їв та приказок із семантикою «життєві ситуації» (на матеріалі російської та української мов) [Електронний ресурс] / О. Куцик, В. Русецька. – Режим доступу : http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp...uploads/2016/04...
8. *Торчинський М. М.* Структура онімного простору української мови : Ч. II. Функціонування власних назв : [монографія] / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 394 с.

Список джерел

1. *Словник фразеологізмів української мови* / [уклад. В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.
2. *Український національний лінгвістичний корпус* Українського мовно-інформаційного фонду НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lcorp.ulif.org.ua/virt_unlc/
3. *Фразеологический словарь русского языка* / [под ред. А. И. Молоткова]. – М. : Сов. энциклопедия, 1987. – 543 с.
4. *Oxford Dictionary of Idioms* / [ed. by J. Siefring]. – Oxford : Oxford University Press, 2004. – 340 p.

5. Schemann H. Deutsche Idiomatik: Wörterbuch der deutschen Redewendungen im Kontext / Hans Schemann. – Berlin / Boston : De Gruyter, 2011. – 1040 S.

References

1. Zahnitko, A. P. (2016), «*Categorical and Paradigmatic Space of Modern Lingvopersonology*» [«*Kategorijnyj i paradigmalyjnyj prostir suchasnoji lingvopersonologiji*»], *Studia Linguistica*, Vol. IX., K., pp. 150-160.
2. Karpenko, O.Ju. (2004), «*The Mental Organization of Proper Names*» [«*Mental'na organizacija vlasnyh nazv*»], *Movoznavstvo*, No 4, pp. 25-34.
3. Karpenko, O.Ju. (2005), «*The Common and Different in the Associative Understanding of the Various Digits of Onyms*» [«*Spil'ne i vidminne v asociatyvnomu osmyslenni riznyh rozrjadiv onimiv*»], *Zapysky z onomastyky*, Odesa, Vyp. 9, pp. 47-55.
4. Karpenko, Ju. (2003), «*Ukrainian Mentality: Paleolinguistics Decoding (2). God*» [«*Ukrai'ns'ka mental'nist': paleolinguistychnne dekoduvannja (2). Bog*»], *Volyn'-Zhytomyrshchyna. Istoryko-filologichnyj zbirnyk z regional'nyh problem*, Zhytomyr, Vyp. 10, pp. 162-170.
5. Kovalevs'ka, T. Ju. (2008), «*Associative Dictionaries in Lexicography the System of the Ukrainian Language*» [«*Asociatyvni slovnyky v leksykografichnij systemi ukrai'ns'koi movy*»], *Ukrai'ns'ke movoznavstvo*, Kyi'v, Vyp. 38, pp. 80-85.
6. Krasnobajeva-Chorna, Zh. V. (2016), *Linguaphrasemic Axiology: Paradigm-Categorical Dimension* [Lingvofrazemna aksiologija: paradygmal'no-kategorijnyj vymir], TOV «Nilan-LTD», Vinnytcja, 416 p.
7. Kucyk, O. (2016), *Peculiarities of Functioning of Onyms in the Composition of Proverbs and Sayings with the Semantics of «Situations» (in the Russian and Ukrainian Languages)* [Osoblyvosti funkcionuvannja onimiv u skladi prysliv'i'v ta prykazok iz semantykoju «zhyttjevi sytuacii» (na materialy rosijs'koi ta ukrai'ns'koi movy)] [Electronic Resource], Access Mode : http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp...uploads/2016/04...
8. Torchyns'kyj, M.M. (2009), *Structure Onym Space of the Ukrainian language : Part II. The Functioning of Proper Names* [Struktura onimnogo prostoru ukrai'ns'koi movy: Ch. II. Funkcionuvannja vlasnyh nazv], HNU, Hmel'nyc'kyj, 394 p.

List of Sources

1. *Dictionary Phraseology Ukrainian Language*, (2003), [Slovnyk frazeologizmiv ukrai'ns'koi movy], Naukova dumka, K., 1104 p.
2. *The Ukrainian National Linguistic Corpus of the Ukrainian Lingua-Information Fund of National Academy of Sciences of Ukraine* [Ukrai'ns'kyj natsional'nyj lingvistychnyj korpus Ukrai'ns'kogo movno-informatsijnogo fondu NAN Ukrai'ny] [Electronic Resource], Access Mode : http://lcorp.ulif.org.ua/virt_unlc/
3. *Phraseological dictionary of Russian language*, (1987), [Frazeologicheskij slovar' russkogo jazyka], M., Sov. enciklopedija, 543 p.
4. *Oxford Dictionary of Idioms*, (2004), Oxford University Press, Oxford, 340 p.
5. Schemann, H. (2011), *Deutsche Idiomatik: Wörterbuch der deutschen Redewendungen im Kontext*, De Gruyter, Berlin / Boston, 1040 S

Ж. В. Краснобаева-Чёрная,

*Донецкий национальный университет имени Василя Стуса,
кафедра общего и прикладного языкознания и славянской филологии*

ОНИМИЯ ЦЕННОСТНОЙ КАРТИНЫ МИРА (НА МАТЕРИАЛЕ УКРАИНСКОЙ, РУССКОЙ, АНГЛИЙСКОЙ И НЕМЕЦКОЙ ФРАЗЕМИКИ)

Статья посвящена определению универсальности и самобытности онимов на фраземном уровне ценностной картины мира в украинском, русском, английском и немецком языках. Ценностную картину мира позиционировано как осмысление мира человеком, его фрагментов и статуса человеческой личности в этом мире через оценочную категоризацию в оппозиции ценностей и неценностей. Онимы определены как ассоциаты с низкой фраземной активностью, которые в основном имеют в ценностной картине мира уникальное значение.

Ключевые слова: категоризация, оним, фразема, ценностная картина мира, ценность.

Zh. V. Krasnobaieva-Chorna,

*Vasyl' Stus Donetsk National University,
General and Applied Linguistics and Slavonic Philology Department*

ONYMIA OF VALUE PICTURE OF THE WORLD (BASED ON UKRAINIAN, RUSSIAN, ENGLISH AND GERMAN PHRASEMICS)

The article is devoted to the definition of versatility and originality of onyms on the phraseological level of the axiological world's image in Ukrainian, Russian, English and German. The phraseological level of axiological world's image in homo- and heterogeneous languages is the object of research. The phrasemes-representatives of values with the component-onym in Ukrainian, Russian, English and German are the subject of the study. The main method of research is parametric analysis of the semantic structure of phraseme with the accentuation of evaluative macrocomponent.

Analysis of the relation of components-onyms of the phraseme and the number of their values in the axiological world's image revealed the absolute dominance of uniqueness and, therefore, main correlation with one value. The exception is the onym *God* which demonstrates relatively high phraseological activity in all of the analyzed languages and reveals the relationship with the values of "life", "freedom", "truth", "verity", "money" and "happiness". The onyms *God* and *Mother of God* are labelled with positive, negative or diffuse assessment in Ukrainian phraseology. Thus, the components-onyms are the most unique on the phraseological level of the axiological world's image.

Key words: categorization, onym, phraseme, axiological world's image, value.